

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

70

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

ירמיה לח לט

קנג

אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל וְהֵנָּה אָמַרְתָּ הִסִּיתוּקָ וַיְכַלּוּ לָךְ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֹה
הַטַּבְעוּ בְּבִין רַגְלָךְ חֶסֶד י' נָסַגְוּ אַחֲוֹר : (כנ) וְאֶת־כָּל־נְשִׂיךָ וְאֶת־
בָּנֶיךָ מוֹצִיִּים אֶל־הַבְּשָׂדִים וְאֵתָהּ לֹא־תִמְלֹט מִיָּדָם כִּי בִיד מֶלֶךְ־
בָּבֶל תִּחַפֵּשׂ וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ : (כד) וַיֹּאמֶר צְדָקְיָהוּ
אֶל־יִרְמְיָהוּ אִישׁ אֶל־יָדַע בְּדַבְרֵים־הָאֵלֶּה וְלֹא־תָמוּת : (כה) וְכִי־
יִשְׁמְעוּ הַשָּׂרִים כִּי־דִבַּרְתִּי אִתָּךְ וּבָאוּ אֵלֶיךָ וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הַגִּידָה־
נָא לָנוּ מִה־דְּבַרְתָּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־תִּכְחַד מִמֶּנּוּ וְלֹא נִמְיָחָךְ וּמַה־
דִּבַּר אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ : (כו) וְאָמַרְתָּ אֵלֵיהֶם מִפִּיל־אֲנִי תִחַנְתִּי רַפְנִי
הַמֶּלֶךְ לְבַלְתִּי הַשִּׁיבֵנִי בֵּית יְהוֹנָתָן לְמוֹת שָׁם : (כז) וַיָּבֹאוּ כָּל־
הַשָּׂרִים אֶל־יִרְמְיָהוּ וַיִּשְׁאַלוּ אֹתוֹ וַיַּגִּד לָהֶם כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיַּחֲרֹשׁוּ מִמֶּנּוּ כִּי לֹא נִשְׁמַע הַדָּבָר : (כח) וַיֵּשֶׁב
יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטְרָה עַד־יוֹם אֲשֶׁר־נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלַם * פִּסְקָא
בַּמַּצַּע פִּסּוּק וְהָיָה כְּאֲשֶׁר נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלַם :

לֹט (א) בְּשָׁנָה הַתְּשִׁיעִית לְצִדְקָיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּחֹדֶשׁ הָעֲשָׂרִי
בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְכָל־חֵילוֹ אֶל־יְרוּשָׁלַם וַיִּצְרוּ עָלֶיךָ :
(ב) בַּעֲשֻׁתֵי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקָיָהוּ בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בַּחֲשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ
הַבְּקָעָה הָעִיר : (ג) וַיָּבֹאוּ כָּל־שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַתְּהוֹם
נְרַגְלֵי שְׂרָאצַּר סַמְגַר־נְכוֹ שְׂרַסְכִים רַב־סָרִים נְרַגְלֵי שְׂרָאצַּר רַב־

מג

ר ש י

תִּלְכַד : צָנֹךְ טִיט * לַשֹּׁן הַיְגָחַס גּוּמָח בְּלִי צֵלָה : (כנ) וְאֵת הַעִיר הַזֹּאת
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ * הָרִי אֶתָה כְּאִילוֹ שׁוֹרְפָה בִידֵי שְׂאֵתָה גּוֹר' לָה :
לֹט (ג) וַיַּחֲזוּ כָּל־שְׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַתְּהוֹם וְגו' * מַגִּיד שְׁנֵת־קִיּוּמָה
כֹּחַן נְכוּחָה עַל־יֹל' וַיַּחֲזוּ וַיִּשְׁמוּ חֵם כִּסְאוֹ פֶתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְגוּמַר *
(לעיל)

מבלל יופי

לֹט בַּחֲשֻׁתֵי־הַחֹפֶל, עֵינַי הִסְתָּה וְהַשְׁלֵכָה מִדַּעַת לַדַּעַת אַחֲרֵי * בְּבִין * שְׂרָא צִנָן, כְּמוֹ חֹק
עַן חֶקק, וְעֵינַי טוֹט וְיִרְקַק, מִן רִיגָחַס גּוּמָח בְּלִי צֵלָה (אִיִּי ח'), בְּכַחֲתֵי וְנִבְאִי (יִסְקָא מ'י) *
רַגְלָךְ * חֶסֶד י' ד' הַרְבֵּס מִהֶמְחַב * (כג) תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ * פִּירוּס, אֶתָה תִּהְיֶה גּוֹרַם שְׂתִיָּה
נִסְרַפְתָּ הָעִיר, אִם לֹא תִנְאֵל הַכַּשְׂדִים, וּבְכַחֲתֵי אֶתָה אֶתָה * (כז) תִּחַנְתִּי עַכְשָׁן נִקְסָה *
לֹט (ג) נְרַגְלֵי

ירמיה למ

כג וכל שאריו שרי מלך בבל : (ו) ויהי כאשר ראם צדקיהו
 מלך יהודה וכל אנשי המלחמה ויברחו ויצאו לילה מן העיר
 דרך גן המלך בשער בין החמטים ויצא דרך הערבה : (ה) וירדו
 חיל כשדים אחריהם וישגו את צדקיהו בערבות ירהו ויקחו אתו
 ויערוהו אל נבוכדנאצר מלך בבל רבלתה בארץ חמת וידבר
 אתו משפטים : (ו) וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבלת
 לעיניו ואת כל חרוי יהודה שחט מלך בבל : (ז) ואת עיני צדקיהו
 עור ויאסרוהו בנחשתים לביא אתו בכלה : (ח) ואת בית המלך
 ואת בית העם שרפו הכשדים באש ואת חומת ירושלם גתצו
 (ט) ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו עליו
 ואת יתר העם הנשארים הגלה נבוכדנאצר רב טבחים בבל
 (י) וכד העם הדלים אשר אין להם מאומה השאיר נבוכדנאצר
 רב טבחים בארץ יהודה ויהיו להם פרטים ויגבים ביום ההוא
 (יא) ויצו נבוכדנאצר מלך בבל על ירמיהו ביד נבוכדנאצר רב
 טבחים לאמר : (יב) קחנו ועיניך שים עליו ואל העש לו מאומה
 דע ריש דגושה כי אם כחוב ולא קדי כאשר ידבר אליך כן עשה
 עמו : (יג) וישלח נבוכדנאצר רב טבחים ונבוישזבן גזן ועירא רב
 סרים ונגל שראצר רב כג וכל רבי מלך בבל : (יד) וישלחו

ויקחו

ר ש י

(לעיל א') : בשער ההוק * נחרעה מלעיל שער העיר שער טיקטור המזרחי
 וסוה בין שער שרת נסים ובין ההיכל ורגותינו חמרו שער ההוק שער שיתחנן
 זו הלכות עליהם הוא חומר מוקו המשפט שמה הרשע (קבלת ג') : (ד) דרך
 גן המלך * מערה ביהם לו מנחתו ער ערבות ירחו ויטה ללך דרך המערה היא
 עשה הקצ"ה נקיים ופרשתי חת רשתי עליו (יחזקאל י"ג) זימן נבי לפני
 הכשדים מרלך על גג המערה חוק לעיר ודלו חחריו לחפשו והוא רך עד פתח
 המערה ורחו חת נדקוהו יונח מן המערה : (ח) וידבר אהו משפטים
 למה עזרה על השנועה : (ו) וחת כל חרוי יהודה * חלו הסנהדרין על
 שכתרו לו חת שנועה : (ח) וחת בית העם נתי כנסיות : כלמים ויגבים

שדות

מרגל
 [ד]
 דעו
 טעו
 [ה]
 דער עב
 נבוכדנ
 בעד א
 צדקיהו
 פאן יה
 טען ג
 פערבר
 ויא א
 דוא א
 פאלק
 פאן ד
 לים נ
 איהנ
 פאדק
 גערע
 ליד
 [ג]
 רב ס
 וכל ו
 פרטי
 הוא ד
 חמר
 לזונה
 נביכד
 ויהי
 (ו)
 דכח
 והתכ
 דתי
 שבו
 עובר
 ונכר
 וקרג

נרגל, שראצר, רב מג, אונר דיא איבריגען העער פיהרער דעם קעניגס פאן ככל.
 [ד] אלס צדקיהו, קעניג פאן יהודה, אונר אללע קריגסלייטעניא אנויכטיגוואר-
 דען, פלאהען ויא נעכטליכער וויזע אויס דער שטאדט, דורך דען קעניגליכען גאר-
 טען, צום טהארע דער דאפעלמויער הינויס, אונר גינגען איבער דיא עכנע וועג.
 [ה] דאן העער דער כשרים ועצטע איהטען נאך, אונר האלטען דען צדקיהו אין
 דער עכנע פאן יריחו איין; דאזעלנסט ערגריפען ויא איהן, אונר פיהרטען איהן צו
 נבוכדנצר, קעניג פאן ככל, נאך רבלה, אים לאנדע חמח, וועלכער געריכט אי-
 בער איהן האלטען לים [ו] אלסראן לים דער קעניג פאן ככל צו רבלה דיא קינדער
 צדקיהו'ס פאך דעססען אויגען שלאכטען, איין גלויבעס געשאהדען פרייאהערדען
 פאן יהודה. [ז] דען צדקיהו אבער לים ער בלענדען, אונר אין קעטטען געשלאס-
 טען נאך ככל פיהרען. [ח] דען פאללאסט דעם קעניגס אונר דאן פאלקסהויז
 פערבראנגטען דיא כשרים, אונר דיא מויערן פאן ירושלים ריססען ויא נידער. [ט]
 ויא איבערדעסטע דעם אין דער שטאדט איבריג געבליבענען פאלקס, זא, ווא
 דיא איבערלייפער, וועלכע צו דען כשרים איבערגינגען, אונר אנדרע דעסטע דעם
 פאלקס טריב נבוזראדן, דער אבערסטע דער לייבוואכע, נאך ככל. [י] אייניגע
 פאן דעם ערסערן טהייל דעם פאלקס, וועלכע נאך ניכטס אים פערטענען האטטען,
 לים נבוזראדן, דער אבערסטע דער לייבוואכע אים לאנדע יהודה צוריק, אונר גאב
 איהן איינכטוויילן וויינבערגע אונר אקקער. — [יא] וואס ירמיהו בטראף, זא בע-
 פאהל נבוכדנצר, קעניג פאן ככל, דעם אבערסטען דער לייבוואכע, נבוזראדן, פאל-
 גענדעם: [יב] נים איהן אונטער דייגען שוין, לאס איהם ניכט דאן מינדעסטע
 ליד געשעהען, זאנדערן פערפאהרע מיט איהם זא, ווא ער דיר זאגען ווירר.
 [ג] דעם צופאלגע שיקטען נבוזראדן, דער אבערסטע דער לייבוואכע, נבוזובן,
 רב סריס, נרגל, שראצר, רב מג, אונר אללע גראכע דעם קעניגס פאן ככל,
 ליסען

ב א ו ר

ונאו וכתבו אים כשאו פתח שערי ירושלים (רד"ק). רב סריס, וכן רב מג אס שמות איסיס
 כרטיס, וגם יונתן לא תרגום. ובספרי עמיס נמוח רב סריס, כמו סר הסריסיס, ורבי יג
 הוא דאס המכשפיס, הנקראיסי (מאניער). ועל השנות השמית נרגל שראצר כעמיס,
 אמר הרד"ק, אולי אחרים היו. השויס בשמות. (ד) בין החמתיס, היא קומה סניב
 לחומה, לכן יאמר ברבים חוגי חמתיס, והשער עבר בין חומה לחומה. (ה) ויעלה הוא
 פניכדנצר רבלתה, וקלא טא. נבוכדנצר לירושלים? אלא אחרכו לוימי המבור,
 והלך לו (הכ"ל). וירבר אמו משפטיס, על שמד בו, והפר בריתו ועבר על שבועתו.
 (ו) חורי יהודה (ראה נאורי למעלה כ"ו, ה'). (ז) בנחשתיס, תרגס יונתן בשלשן
 דכס. לביא, כמו להביא, שאות הגרון מתכלעה בקריאת אות שלכניה הנקודה בשוא,
 והתנועה פעתקה לאותה האות, כידוע בדקלוק. (ח) ואת בית העם, פירש רד"ק כמו
 בתי העם, על דרך כלל. ומז"ל דרא זה בתי כנסיות. ויתכן שהיה בית מיוחד בירושלים,
 שבו התסוף העם, להתיען, או לשמוע מצות המלך. (י) ויגבים, שדות, וכן נקראו
 עובדי השדות, יונבים, לבורמיס וליוגביס (רד"ק), וכן ת"י, למהוי מפלמין במקלין
 ונכרמיין. ביום ההוא, לא נמז להם לנחמיות, כי אס לפי שעה, לכן אמר, ביום ההוא,
 וקרגמתי (איינגסטוויילן). (בן) וישלחו ויקטו את ירמיהו, זה הפסוק הוא בסדר מה שבו
 בסוף

תרגום אשכנזי

[יד] ליטען דען ירמיהו אויס דעם פֿאַרהאַף דעם קערקערס האַלען, אונד איבער
גאַבען איהן דעם גרליהו, זאָהן אחיקם, זאָהן שפּן, דאַס ער איהן אין ווינעס הויז
וואָהנען לאַסכען זאָלל. אַלזאָ וואָהנטע ער ווידער מיטטען אונטערס פֿאַלקע.
[טו] אַלס ירמיהו נאָך אים פֿאַרהאַפֿע דעם קערקערס וואָר, ערגינג אָן איהן
פֿאַלגענדעם וואָרט גאַטטעס: [טו] געהע, זאָגע דעם כּושי, עכר סלך, זאָ
שפּריכט דער עוויגע זכּאוח, דער גאַטט ישראל'ס: איך לאַססע איבער דיזע שטאַדט
אַללעם זאָ קאַסמען, וויא איך גערעדעט האָבע, אונגליק אונד ניכט גוטעס; דיזעס
זאָלל פֿאַר דייןען אויגען געשעהען. [יו] ריך אַבער ווילל איך אָן דיזעס טאַגע
דעטטען, שפּריכט דער עוויגע, דאַס דוא ניכט דען לייטען אין דיא דהענר פֿאַל
לעסט, פֿאַר וועלכען דוא ריך פֿירכטעסט. [יח] יא, רעטטען ווילל איך ריך,
דאַס דוא ניכט דורכס שווערט אומקעמטסט; דיין לעבען זאָלל דיר צור בייטע זיין,
ווייל דוא אויף מיך פֿערטרויעט האַסט, שפּריכט דער עוויגע.

מ [א] וואָרטע דעם עוויגען אָן ירמיהו, פֿאַן דער צייט אָן, דאַ נכווראדן, אַבער
סטער דער לייבוואַכע איהן צו רסה פֿרייא לים, ווי איהן ער איהן אונטער אַנדער
פֿער.

ב א ו ר

צטיף הענין, כי קודם שנתנוהו אל גדליהו, דבר עמו ככווראדן, שיצאו בתוך הגלות אשור
צדיקים כשאל גדולים, כמו שנאמר למשה (מ', א'), שאסרוהו הכלדים שככסו לעיר, והם
לא ידעו דבר בירמיהו, מה טוב עליו נכודננו, כי לגנזאדן טוב ומה שאמר בחצו
המטרה, רצונו לומר כי משם לקחוהו הזונים, כי שם היה עד שנלכדה ירושלים (ד"ק)
להוציאוהו אל הבית, להוציאוהו מן הגלות והתפיסה, ולהכניסו אל הבית, שהיה שם
גדליהו. (יו עד סוף הפרשה) הלוך ואטרת וכו', נתן הבטחה טובה לעבד מלך הכוש
אשר השתדל להוציאוהו ורמיהו מן הכור, ולא ירא מפני השמים החפזים דעת ירמיהו, דק
בטח בה'. ואמר לו הנביא, שיבטיחוהו האל להמלט מכל רעה אשר תביא על העיר, ודין
לפניך, הרעות מתקיימת לפניך, כלומר אתה תראה אותן, ולא תקרננה אליך, וגם לא
תגור מפני הקמים עליך, כי מלט ומלטך ה', יען אשר בטחת בו.

מ (א) הדבר, בקאפּיטל הזה יוספר, איך שלח ככווראדן את ירמיהו מתוך גולי יהודה
וירושלים, ומסרוהו אל גדליהו, ונתן לו מתנות, וכי נחטפו ארי החיילים הכפזים
בשדה, ובאו אל גדליהו, אשר הופקד מן מלך בבל על יתר העם, וגם יוחנן בן קרח ומי
שבו אל גדליהו ושמצו לקולו, ויוחנן גלה את אוזניו, שמלך בני עמון שלח את ישמעאל בן נתניה
להכותו

מכלל יופי

לט (ג) גרגל. מלה חדא. שראצר. מלה חדא. סמגרבנו. מלה חדא. ויש ספרים
שכתובם סמגרבנו, תרחין מל ומקף ביניהם, ויש ספרים נכו באורק. שרסבום
מלה חדא, וכתוב באי' ונב' ס. רב סרים' תרין מלין. רב מג. תרתי מלין, ומה שכתב
כרגל שראצר פעם אחת, אולי חסרים היו שם כשם. [הנה בזה נתקיימה כבואת ירמיהו,
שאמר, ובאו ונתנו איש כסאו פתח שערי ירושלים, כי חסרי שהבקעה העיר בלו כל השנים
האלה, וישנו בשער התוך.] (ד) דרך גן המלך. אמרו רבותינו ז"ל: מערה היתה
מבית עד ערבות יריחו, דרך המערה ברת, ויחזק הקדוש ברוך הוא בני אדם, ורבו חסריו מן
כאדים לתפשו, והוא רץ עד פתח המערה, וראו את כלקוהו יוצא מן המערה, ותפשו אותו
(ו) הוריי יהודה קביני יהודה שריו. (ז) כנחשתים. באורק, והם הכבלים וקקק
בן לפי אעוין אותם מנחשת או מגרול חוק הנקראת נקושת, וכן אמר התרגום: בשלשין דנחש
ולצר

ויקחי
בד' שפ
היה
ואמר
יש
לשון
יהודה
מלך
מ
גבור
שדות
סככל
מ
נאיכה
ואמר
דבר
דרך
שדות
יונתן
בנא
(יג)
כל
עשה
מ

ירמיה לט מ קנה

ויקחו את ירמיהו מחצר המטרה ויהני אתו אל גדליהו בן אחיקם
בן שפן להוציאהו אל הבית וישב בתוך העם : (טו) ואל ירמיהו
היה דבר יהוה בהיותו עצור בחצר המטרה לאמר : (טז) הלוך
ואמרת לעבד מלך הכושי לאמר כה אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל הנני מבי מביא קרי את דברי אל העיר הזאת לרעה ולא
לטובה והיו לפניך ביום ההוא : (יז) והצלתיך ביום ההוא נאם
יהוה ולא תנתן ביד האנשים אשר אמה יגור מפניהם : (יח) כי
מלט אמלטה ובחרב לא מפל והיתה לה נפשק לשלל כי בטחת
בי נאם יהוה :

מ (א) הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה אחר ושלח אתו
נבואראדן רב טבחים מן הרכה בקחתו אתו והוא אסור באזקים

כחוך

ר ש י

שדות לעבדם כל יגינה לשון חפירה חפושין זלעז , (הוא ח פאסער ,
A fo(ser. לו גראזן) : (יג) רבי • כמו שרי : (יד) א גדליהו בן אחיקם •
שכל אל הכשדים ע"פ ירמיה ונשכלדה העיר מינהו שליט בנשארם שם •
(טו) והיו לפניך ביום ההוא • והיו הדברים לפניך שחרה אוחם מתקיימים :
(יז) ציד האנשים • ציד הכשדים :

מ (א) הדבר אשר היה • מה שנא' בסוף הענין (מה) ויהי מקץ עשרת
ימים ויהי דבר ה' וגומר אלה שכתב תחלה על מה נאמר לו ומדרש אגדה
נארכה רבתי מה היה הדבר ושונה אל גדליהו אמר לו או את נחות עמהו
ואנח

מכלל יוסי

ואמר נחשתים , זלשן שנים , לפי ששנים אותם לשני הרגלים • לביא • כמו להניא , וכן
(דברי הימים ב' ל"ח) • מהחל התרומה לביא בית ה' • (ח) ואח בית העם • כמו נמי העם
דרך כלל • (ט) נבואראדן • מלה חדא , וכן כל נבוכדנצר ונב דרצר מלה חדא • (י) ויגבים •
שדות , וכן נקראו עובדי השדות ויגבים , לכורמים וליוגבים (מלכים ב' כ"ה) , וכן תרגם
יונתן : למי פלסין נקלין ונכרמין • (יב) מאומה רע • בא הוי"ש בדגש נמלה זעירא ,
בנא עליה מלה מעליל , רובה לומר שום רע בעולם לא תעשה לוי • כי אם , אם כמובל קרי •
(יג) ובבושובן • בנ"ז זעירא , והוא אחד משלשה נטוין זעירין • רבי מלך בבל • כמו על
כל רב ביתו (אסתר א') • (יד) להוציאהו אל הבית • אל הבית שהיה שם גדליהו , וכן
עשה • וישב בתוך העם • הוא מה שאמר בסוף הענין : וישב אותו בתוך העם • (טז) הנני
מבי • חסר אל"ף למ"ד הטעל • (יח) לשלל • לרוח , כלומר כאלו שללת אותה •
מ (א) באזקים • האל"ף נחה , והיא נוספת , וכן האזיקים , וענינו טבעות כנלים
שיאסרו